

български владика.

Едновременно с подетата църковна борба Димитраки Хаджитошев крои смели планове за политическото освобождение на българския народ, вярвайки, че в очертавания се нов военен сблъсък между Турция и Русия (войната от 1828-1829 г.) може да бъде освободена ако не цяла България, то поне северозападната ѝ част. Известен от местните турски власти и гръцките фанариоти, че срещу него и държавата му се подготвя бунт, султан Махмуд II издава заповед за обезглавяването на Димитраки Хаджитошев, изпълнена от видинския паша на 24 юни 1827 г. След смъртта на Димитраки Хаджитошев настъпва известен спад в разгорялата се във Врачанско борба за национално обособяване на българите.

Реализирането на тези прояви от общонародно значение става възможно благодарение на българското население от Врачанския край, което с присъщата си будност, борбеност и народностен дух се оказва на необходимата висота, за да отговори на нуждите на времето и епохата.

По различни причини мнозина врачани напускат родния си град и Отечество, но в болшинството си те остават неизменно свързани с тях и подпомагат развитието им в една или друга посока, приобщавайки се към дейността на разнородните организации на българската емиграция.

Ролята на българската емиграция като една от формите на самоорганизиращ се национален и социален организъм добива огромно значение за културата на българското възраждане. Българската емиграция е исторически и социален феномен. За нея може да се говори още през 15-17 в., но истинското ѝ съществуване се свързва с края на 18 в., когато се формират първите самостоятелни търговски къщи и фирми. Тогава сред големите емигрантски колонии се обособява национално-политическа българска буржоазия и емиграцията придобива значение за българското стопанско, политическо и културно развитие.³

По-надолу последователно ще се спра на някои от известните врачански емигранти в Румъния през 19 в. и делата им "на ползу роду своему".

Към края на 18 и началото на 19 в. в Тимишоара (Темишвар) - Румъния, а тогава в пределите на Австрийската империя, се установява Анастас Теодоров Дрохна (Трохна) като търговски представител (контрагент) на богата търговска врачанска фамилия Хаджитошеви. Семейството на Дрохна е в родствени връзки с това на Хаджитошеви. Запазени писма на Анастас Дрохна в семейния архив на Хаджитошеви, подсказват, че той е бил добре образован и очевидно е знаел сръбски, гръцки и румънски език. От документи в същия архив става ясно, че собственото му финансово състояние не е добро и дори след смъртта си в 1806 г. остава неизплатени дългове.⁴ Две години по-рано, обаче той предава на сръбския митрополит в Сремски Карловац Стефан Стратимирович "Описание на Видинския санджак", което се явява първото българско географско, етнографско, стопанско и търговско изследване и обяснява, че истинският интерес на Анастас Дрохна е в сферата на книжовността, а не в търговията.⁵ На 18 април 1804 г. архиепископ Стефан Стратимирович получава от "Анастасия Дрохнин, българин и християнин, роден в Бълга-